

POSUDEK na diplomovou práci

Jméno a příjmení autora diplomové práce: RNDr. Jan Oldřich Krůza, Ph.D.

Název předložené diplomové práce: *Poselství Karla Makoňe*

Vedoucí práce: doc. ThDr. Jiří Vogel, Th.D.

Praha, 29. srpna 2022

Jan Oldřich Krůza se ve své diplomové práci snaží zmapovat hlavní prvky „duchovního poselství“ významné postavy české mystické tradice Karla Makoňe (1912-1993). Jde o práci více méně průkopnickou, která pracuje výlučně s prameny, protože literatura, která by se dotýkala alespoň nějakého aspektu Makoňova díla, je poměrně vzácná. A to navzdory tomu, že Karel Makoň po sobě zanechal rozsáhlý literární odkaz v podobě několika desítek knih, autorských textů a překladů, a vedle toho navíc i stovky hodin nahrávek vlastních přednášek na nejrůznější témata. Právě tyto dosud nevytěžené přednášky Krůza volí jako hlavní pramen pro vytyčení stěžejních myšlenek Makoňova díla.

Je zjevné, že Krůza má poměrně velké zkušenosti s heuristikou a prací s pramennými texty. Uvědomuje si, že na jeho práci mohou navazovat další a že je třeba být v tomto ohledu dostatečně pečlivý. Tak v kapitole 1.1 věnuje zvláštní pozornost citacím z nahrávek Makoňových přednášek. V kapitolách 3.2 a 3.3 minulým i soudobým pramenům, resp. osobnostem, ze kterých Makoň čerpal svou inspiraci. Celá čtvrtá kapitola potom shrnuje veškerou dosavadní dostupnou literaturu o Makoňovi – od knižních publikací, článků, kvalifikačních prací, informací z webu až po vlastní publikační aktivity. Středem těchto úvodních kapitol, které představují prameny, sekundární literaturu a další informace vázané k Makoňovu životu, je pokus o sestavení jeho biografie. Při jejím sestavování čerpal hlavně z Makoňových textů, popř. i z informací od pamětníků. Krůza se pokouší ověřit informace o jeho životě i z dalších zdrojů – křestní matrika, záznam o zaměstnání, složka StB apod. Myslím, že z toho mohlo vzejít i nějaké hodnocení. Např. vyjádřil se někdy Makoň před svými duchovními souputníky, že byl kontaktován Státní bezpečností? Škoda, že se nepodařilo dohledat záznamy týkající se Makoňova zatčení a pobytu v koncentračním táboře, popř. osvobození. Historické záznamy ověřují narativní kontext, který u výrazných osobností mnohdy nabývá mytických rysů, a tak zvyšují hodnověrnost biografických vyprávění. Uvedenou poznámku ovšem nemíním jako kritiku práce, která se nezaměřuje na dějiny, nýbrž na hodnocení Makoňova díla z hlediska teologie a náboženské filozofie.

Osobně vnímám jako nejzajímavější část diplomové práce metodologii, kterou Krůza pojednává v páté kapitole. Krůza si je vědom, že má-li stanovit klíčová témata korpusu Makoňových textů a nahrávek, musí se na jedné straně vypořádat s jejich kvantitou, která přesahuje síly jednoho badatele, na straně druhé s vlastním subjektivním pohledem či subjektivní perspektivou jeho žáků, protože subjektivní hlediska vedou vždy k selekci určitých témat a zároveň k jejich reinterpetaci. Krůza se nejprve snaží na vybraných příkladech prokázat, že v Makoňových nahrávkách existují relativně stabilní témata, kterými lze charakterizovat rozměr jeho myšlenkového poselství. Následně usiluje pomocí frekvence užívaných slov v Makoňových nahrávkách sestavit seznam všech hlavních témat Makoňova poselství, a to s hodnocením úspěšnosti použitých metod.

I šestá kapitola Krůzovy práce je velice zajímavá co do zavedené metody. Poté, co prokázal stabilitu Makoňových témat a pomocí vybraných algoritmů ukázal, že lze stanovit hlavní okruhy jeho poselství, uvádí, že je možné tyto poznatky kombinovat v komparaci s tradičními okruhy křesťanské věrouky, a tím stanovit poměrně objektivní pohled na křesťanský charakter Makoňova poselství. Krůza pak postupuje tak, že vždy vybere několik přepsaných nahrávek, které se vztahují k té které teologické disciplíně a na závěr se pokouší o jejich shrnutí a interpretaci. Závěrečné interpretace ovšem nejsou v přísném slova smyslu systematicko-teologickými interpretacemi, nýbrž spíše volnými asociacemi souznějícími s Makoňovými texty. Jde tedy spíše o spirituálně-teologická vysvětlení, co Makoň řekl k daným tématům. Důsledná systematicko-teologická interpretace by vyžadovala i popis tradičních pojetí jednotlivých disciplín, včetně jejich nejednoznačnosti a diferencí, a teprve poté by muselo být provedeno případné srovnání s Makoňovými texty. Makoňovu teologii (náboženskou filozofii) by snad bylo možné srovnat s myšlenkami katolického modernismu anglického typu, který vykazoval též silný sklon k mystice a který čerpal též z duchovních tradic jiných náboženství. Makoňovi ovšem zjevně nejde o vytvoření nějaké ideové koncepce (nechce vytvořit nějaký *makonismus*), do které by své myšlenky shrnul, nýbrž o duchovní vedení a o porozumění (teologie neznalých) posluchačů.

V závěru se Krůza dotazuje Makoňových žáků, co osobně považují za nejdůležitější komponentu jeho poselství. Otázka je zcela opodstatněná, neboť poukazuje na selektivní přístup posluchačů a na subjektivní perspektivu při hodnocení Makoňova přínosu, a tím i na oprávněnost své specifické metodologie při sestavování hlavních myšlenkových témat jeho životního díla. Na Krůzově práci mi úplně nesedí místa, ve kterých hovoří o potenciálním Makoňovu kacířství („je-li kacířství odchýlení se od církevní nauky“). Makoň podle mého mínění nezajímají autoritativní naukové systémy, snaží se formulovat svoji zkušenost v režimu řeči domácí křesťanské tradice, ale nemá problém s užíváním pojmů a představ i jiných náboženství. Makoňovi je jedno, co si myslí církevní autorita, jde mu spíš o ty, co mu naslouchají, což je v posledku velice biblické. Samotné používání termínů kacíř, hereze, heretik je velice problematické, a řada církevních společenství, která si uvědomují nezastupitelnost

svobody vlastního myšlení, je raději vůbec nepoužívají. Mnoho prvků Makoňova života i myšlení má navíc mnoho společného s řadou křesťanských mystiků pravoslavné, katolické i protestantské tradice.

Diplomovou práci Jana Oldřicha Krůzy vnímám jako velice originální a objevnou. Některé komentáře (interpretace) Makoňova chápání významu jednotlivých křesťanských nauk mi přišly trochu zjednodušené. Jasně charakterizovat křesťanskou nauku je obvykle velice náročné. Nauka je totiž interpretací zjevení, ale zároveň je předávána také skrze další úrovně interpretace. Krůzova metodologie a práce s prameny je však skutečně průkopnická. Diplomová práce splňuje všechny podmínky pro úspěšnou obhajobu a hodnotím ji známkou – výborně.

Doplňující otázka k obhajobě: Stanovit životní poselství autora z korpusu jeho textů byla často i moje práce. Proto se v posudku tolik soustředím na metody, které Krůza používá. Myslím, že každý text – kniha (či kapitola v knize), studie nebo přednáška – tvoří uzavřený celek. Proto postupuji tak, že z každého textu (uzavřeného celku) si vždy vypisuji hlavní okruhy. Na tomto základě pak mohu poukázat na myšlenkový vývoj nebo relativní myšlenkovou stabilitu, rozvíjení nových témat atd. Zajímalo by mě, jestli je nějaký software, který by dokázal něco podobného, tj. pracovat s jednotlivými texty, formulovat jejich myšlenkové struktury, poukazovat i na vývoj myšlení autora a vybrané myšlenkové okruhy sestavovat do vyšších celků.

